

Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa

Länsövergripande handlingsplan psykisk hälsa

Kommunerna i Stockholms län och Stockholms läns landsting
i samverkan med NSPH Stockholms län

2016-2020

Innehåll

Bakgrund	3
Struktur för handlingsplanen	4
Gemensamma och lokala satsningar	5
Fokusområde 1. Ledning, styrning och organisation	6
Samtliga målgrupper	6
Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	8
Nyanlända med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	9
Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning	9
Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	10
Fokusområde 2. Förebyggande och främjande insatser	12
Samtliga målgrupper	12
Fokusområde 3. Tillgängliga och tidiga insatser	16
Samtliga målgrupper	16
Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	18
Nyanlända personer med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	19
Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning	20
Personer med psykisk funktionsnedsättning	20
Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	21
Fokusområde 4. Enskildas delaktighet och rättigheter	22
Samtliga målgrupper	23
Fokusområde 5. Specialiserade insatser - Utsatta grupper/riskgrupper	26
Samtliga målgrupper	26
Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	27
Nyanlända personer med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	28
Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning	29
Personer med psykisk funktionsnedsättning	30
Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa	33
Bilaga 1 - Medel för gemensamma satsningar	33
Bilaga 2 Översikt – aktiviteter i handlingsplanen utifrån målgrupp och år för genomförande	35

Bakgrund

Stockholms läns landsting och samtliga kommuner i Stockholms län har tillsammans med Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH Stockholms län) tagit fram denna handlingsplan för psykisk hälsa som sträcker sig från 2016 till 2020. För information om arbetet med framtagandet av handlingsplanen samt analyser som ligger till grund för satsningarna se separat dokument¹.

Handlingsplanen utgår från staten och Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) överenskommelse ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa 2016”. En central del av den överenskommelsen utgörs av att huvudmännen (landstingen och kommunerna) får stimulansmedel för att göra analyser, utforma handlingsplaner och sätta upp mål (kort- respektive långsiktiga) för att utveckla insatserna kring psykisk hälsa.

Förutom att huvudmännen gör en gemensam handlingsplan innebär även överenskommelsen att särskilda medel fördelas till gemensamma satsningar mellan kommun och landsting på ungdomsmottagningar samt en riktad satsning mot nya initiativ för barn- och unga inom landstinget. Dessa redovisas inte i denna handlingsplan.

Syftet med överenskommelsen är att befolkningen ska erbjudas behovsanpassade och effektiva insatser av god kvalitet, såväl vad gäller förebyggande och främjande insatser, som medicinsk behandling och sociala insatser. Det finns också ett behov av att skapa mer sammanhållna vård- och stödprocesser som utgår från den enskildes behov och rättigheter. Vården och socialtjänsten behöver samordna sina insatser i större utsträckning. Det gäller såväl mellan olika delar av vården som mellan kommuner och landsting. Enskildas delaktighet i den egna vården och omsorgen behöver också öka, inte minst när det gäller barn och unga. Överenskommelserna stödjer även en strategisk och långsiktig kompetensförsörjning.

De aktiviteter som planeras i denna handlingsplan sker inom ramen för övrigt arbete i länet som redan pågår för att främja psykisk hälsa. Befintliga strukturer används för att på bästa sätt tillvarata behov och ett gemensamt ansvarstagande mellan olika aktörer som Samordningsförbunden, Regionala samrådet för psykiatri och beroendefrågor, Regionala samrådet för barn i behov av särskilt stöd (BUSSAM) samt lokala samverkansgrupper. Läs mer om länsgemensamma strukturer för samverkan i ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa - Stockholms läns analyser 2016”.

Psykisk hälsa handlar bland annat om att människor upplever sin tillvaro meningsfull, att de kan använda sina resurser, vara delaktiga i samhället och uppleva att de har förmåga att hantera livets normala motgångar. Psykisk hälsa är mer än frånvaron av psykisk ohälsa, vilket i dag ofta används som en övergripande term som täcker både psykiska besvär och psykisk sjukdom. Psykiska besvär beskriver olika tillstånd då människor visar tecken på psykisk obalans eller symtom som oro, ångest, nedstämdhet eller sömnsvårigheter. De psykiska besvären kan beroende på typ och omfattning i olika grad påverka funktionsförmågan. Symtomen behöver inte vara så omfattande att diagnos kan sättas och är ofta normala reaktioner på en påfrestande livssituation.

¹ ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa - Stockholms läns analyser 2016”.

Arbetet med den psykiska hälsan berör i stort sett samtliga verksamhetsområden inom kommun och landsting. Fler parter än socialtjänst och specialistvård behöver involveras. För ett lyckat utvecklingsarbete bör exempelvis primärvården, geriatriken, barnavårdscentraler (BVC), mödravårdscentraler (MVC), beroendevården, förskolan, skolan, elevhälsan, arbetsmarknadsförvaltningar, idrottsförvaltningar, kulturförvaltningar, stadsbyggnad m.fl. ingå i satsningarna.

Hänsyn behöver även tas till pågående arbeten utifrån andra överenskommelser som berör insatser för personer som har eller riskerar att utveckla psykisk ohälsa såsom: En förstärkt elevhälsa, Stöd till den sociala barn och ungdomsvården, Satsning för att stärka kvinnors hälsa, Våld i nära relationer, Nyanländas psykiska hälsa, Samordning av det nationella suicidförebyggande arbetet, kroniska sjukdomar, En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess, Professionsmiljarden, Statligt sommarlovsstöd, Kunskapssatsning inom äldre- och funktionshinderverksamheterna och Ökad bemanning i äldreomsorgen. Detta innebär att vissa satsningar/målgrupper prioriteras i andra pågående satsningar och därmed inte lyfts specifikt i den här handlingsplanen däremot bör samordning och samverkan med övriga satsningar ske.

Struktur för handlingsplanen

Den nationella överenskommelsen ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa 2016” riktar sig mot fem fokusområden:

- Ledning/styrning och organisation
- Förebyggande och främjande insatser
- Tillgängliga och tidiga insatser
- Enskildas delaktighet och rättigheter
- Specialiserade insatser - utsatta grupper/riskgrupper

Den länsgemensamma handlingsplanen följer Regeringens fem utpekade fokusområden. En styrgrupp bildades våren 2016 för att leda det länsgemensamma arbetet kring analyser och framtagandet av en handlingsplan utifrån överenskommelsen kring psykisk hälsa². För att fokusera och prioritera bland satsningarna från 2016 till 2020 beslutade styrgruppen att handlingsplanen till att börja med främst ska fokusera på insatser som berör följande fem målgrupper:

- Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa
- Nyanlända med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa
- Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Personer med psykisk funktionsnedsättning
- Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

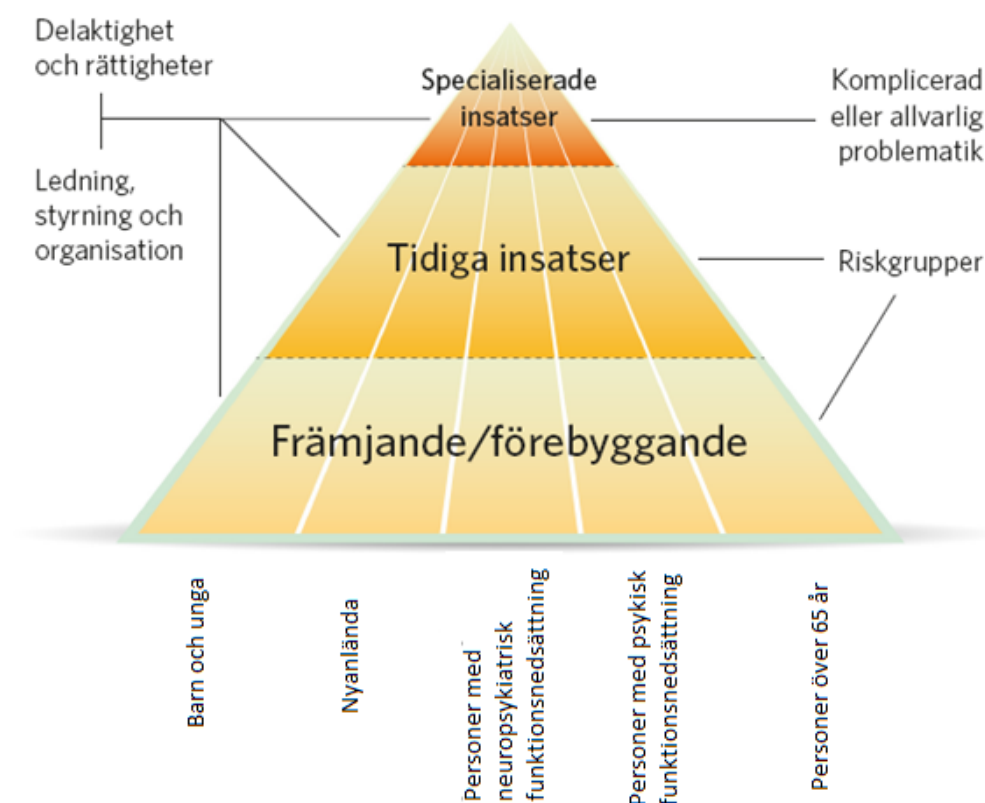
Under respektive fokusområde följer satsningar för de olika målgrupperna i ordningen: satsningar som berör samtliga målgrupper, barn och unga, nyanlända, personer med

² Läs mer om styrgruppen och övrig organisation kring framtagandet av analys och handlingsplan i ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa - Stockholms läns analyser 2016”

neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, personer med psykisk funktionsnedsättning och personer över 65 år. Alla fokusområden har inte aktiviteter för samtliga målgrupper.

Förutom handlingsplanens fokus på de fem utvalda målgrupperna tillkommer ett övergripande arbete som berör alla målgrupper.

Bilden nedan är ett sätt att visa hur satsningar på respektive målgrupp skär igenom alla nivåer i pyramiden. Delaktighet och rättigheter, ledning, styrning och organisation samt riskgrupper/utsatta grupper återfinns på samtliga insatsnivåer. Analyserna som ligger till grund för handlingsplanen har gett en bild av vilka nivåer/målgrupper som behöver prioriteras de närmaste åren i Stockholms län.

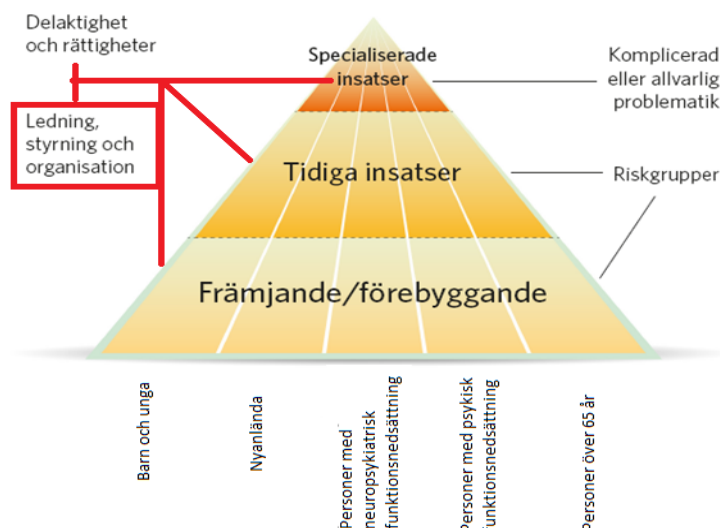
Gemensamma och lokala satsningar

Vissa satsningar i handlingsplanen kommer att bedrivas gemensamt mellan kommunerna i länet och Stockholms läns landsting. För att finansiera de länsövergripande aktiviteterna har samtliga länets kommuner och Stockholms läns landsting valt att avsätta fyra procent av sina respektive stimulansmedel till en gemensam pott. Totalt innebär det att det för 2017 finns 4 528 193 kr för gemensamma satsningar³. Aktiviteter kan även initieras av aktörerna var för sig men med inriktning på samma långsiktiga mål. I de fall där landstinget/kommun planerar en egen satsning i samband med någon aktivitet redovisas detta under den återkommande rubriken "Lokala satsningar".

³ Se bilaga 1 för översikt av hur mycket fyra procent av stimulansmedlen innebär för respektive part.

Fokusområde 1. Ledning, styrning och organisation

Ledning, styrning och organisation genomsyrar samtliga nivåer i pyramiden. För att lyckas med förändrings-/förbättringsarbete krävs engagemang och samordning och för att göra samhällets samlade insatser mer resurseffektiva krävs en utökad samverkan. Stockholms läns landsting och samtliga kommuner i Stockholms län har därför som nämnts innan kommit överens om att avsätta fyra procent av sina erhållna stimulansmedel till en gemensam pott för att underlätta samordning och utvecklingsarbete.

Samtliga målgrupper

Ledning, styrning och organisation – Länsövergripande samordnare/projektledare

För att samordna det övergripande gemensamma arbetet med handlingsplanen samt genomföra gemensamma aktiviteter anställs två samordnare/projektledare för länet.

Långsiktigt mål

Det finns en infrastruktur för att bedriva effektivt länsgemensamt utvecklingsarbete kring förbättrad psykisk hälsa. Detta innebär att man i länet klarar av att identifiera bästa tillgängliga praktik, sprida kunskapen och följa upp samt utvärdera den.

Aktiviteterna i handlingsplanen är genomförda.

Kortsiktiga mål

Länsgemensamma satsningar underlättas.

Kommunerna i länet och Stockholms läns landsting får stöd i att uppnå målen i överenskommelsen "Stöd till riktade insatser inom området psykisk ohälsa 2016".

Tillgängligt utvecklingsstöd i länet är kartlagt och utvecklingsarbete bedrivs via fastställda kanaler.

Aktiviteter

- Identifiera vilka principer som ska vägleda utvecklingsarbetet i länet. Fastslå vilka kriterier som gäller för att det långsiktiga målet kring infrastrukturen ska vara uppnått.

- Läs mer om aktiviteter som genomförs länsgemensamt med stöd av de två projektledarna under respektive fokusområde i handlingsplanen⁴.

Indikatorer

Den länsgemensamma handlingsplanen för psykisk hälsa följs upp och revideras årligen till och med 2020.

Personal i kommunerna i länet och i Stockholms läns landsting känner till och jobbar utifrån handlingsplanens mål och aktiviteter.

Kostnad

Två heltidstjänster ca 1 906 000 kr. Tas ifrån de länsgemensamma medlen.

Ledning, styrning och organisation – Länsgemensam infrastruktur för kompetensutveckling

Långsiktigt mål

Det finns en infrastruktur för att fånga upp behov av och genomföra kompetensutveckling, kunskapsutbyte och förändringsarbete inom psykisk ohälsa i Stockholms län.

Berörd personal inom kommunerna och landstinget i Stockholms län har god kännedom om psykisk ohälsa samt vilka förebyggande, hälsofrämjande, tidiga och specialistinsatser som är effektiva och tillgängliga i länet. Den ökade kunskapen ska även kunna omsättas i praktiken.

Kortsiktigt mål

Det finns en plan för kompetensutveckling kring psykisk ohälsa och nödvändiga beslut för att den ska kunna genomföras har fattats. Planen ska innefatta hur man arbetar med effektiv kunskapsspridning, implementering och uppföljning/utvärdering. Utvecklingen bör ske utifrån verksamhetsdesign/tjänstedesign.

Det finns en sammanställning över vilka metoder som är tillgängliga i länet.

Aktiviteter

2017

- Utifrån analysen, handlingsplanen och de fördjupade kartläggningarna inom de olika målgrupperna tas en länsgemensam plan för genomförande av kompetensutveckling fram. Av planen ska det framgå vilka personalkategorier inom de olika huvudmännens verksamheter som berörs samt vilka utbildningar som kan finnas tillgängliga via webben.
- Förbereda för eventuella upphandlingar.

2018-2020

- Utifrån behov förbereda och genomföra upphandling av utbildningar.
- Genomföra/stötta genomförandet av de utbildningsinsatser som ingår i planen.
- Ta fram en hållbar struktur för långsiktig kompetensförsörjning och kunskapsutbyte i länet.

⁴ För en sammanställning av aktiviteter i handlingsplanen se bilaga 2.

Indikatorer

Andel personal inom definierade kategorier (mått sätts i samband med inventeringen) som tagit del av utbildningssatsningarna. Antal arbetsgrupper som deltagit i utbildningssatsningarna bör också mätas.

Andel personal som anser att man har haft nytta av kompetensutvecklingen och kunnat använda utbildningen i sitt dagliga arbete.

Kostnad

Av de länsgemensamma medlen för 2017 har 2 022 193 kr avsatts till ovanstående satsning.

Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Ledning/styrning – Länsgemensam handlingsplan för barns psykiska hälsa

Långsiktigt mål

Barn och ungas psykiska hälsa uppmärksammas och förbättras genom att Stockholms län arbetar utifrån de faktorer som lyfts i SKLs positionspapper ”Psykisk hälsa, barn och unga”.

Kortsiktigt mål

I slutet av 2017 finns en gemensam handlingsplan som beskriver hur länet ska arbeta för att förbättra barns psykiska hälsa. Relevanta beslut⁵ har fattats så att rätt förutsättningar finns för att påbörja arbetet.

Aktiviteter:

- En GAP-analys genomförs utifrån SKLs positionspapper Psykisk hälsa, barn och unga. Analysen berör förebyggande, tidiga och specialiserade insatser.
- En detaljerad projektplan tas fram (organisation, ledning, milstolpar, förankring, implementering, uppföljning m.m. beskrivs i planen)
- En länsövergripande handlingsplan med uppföljningsbara indikatorer skrivs.
- Frågan om ensamkommande barn med psykisk ohälsa i kombination med beroendeproblematik lyfts i inventeringen.
- Frågor som dyker upp i samband med inventeringen och som kan hanteras inom Regionala samrådet för barn i behov av särskilt stöd samt i Regionala samrådet för psykiatri och beroendefrågor lyfts till respektive samråd.

Indikatorer

Kortsiktigt mål är uppnått om det vid årsskiftet 2017/2018 finns en länsövergripande handlingsplan för Psykisk hälsa, barn och unga. Indikatorer för att mäta långsiktigt mål tas fram i nämnda handlingsplan och kan även inkludera indikatorer från Stockholmsenkäten. Mått som kan bli aktuella är exempelvis: Rutiner för hur man arbetar med elever med hög skolfrånvaro finns och följs, andel som avslutar gymnasiet, utredningstider inom kommun och landsting, satsningar på förstärkt elevhälsa m.fl.

Kostnad

⁵ Exempelvis beslut kring medel till gemensamma satsningar, godkännande av handlingsplan på rätt nivå i respektive organisation.

De läns-gemensamma projektledarna tar fram handlingsplanen som ett led i sitt uppdrag. 50 000 kronor av den gemensamma potten avsätts för övriga kostnader kring framtagande av handlingsplanen.

Nyanlända med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Ledning och styrning- läns-gemensamt forum för frågor kring nyanlända

Långsiktigt mål

Förbättrad samverkan och samordningsvinster för målgruppen.

Kortsiktigt mål

I slutet av 2017 finns ett forum under ledning av någon av de aktuella parterna (Länsstyrelsen, landstinget, kommunerna, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen) – alternativt att det inte fanns ett behov av det.

Aktiviteter

2017

- Utredda möjligheten till och behov av ett läns-gemensamt forum för berörda aktörer och huvudmän för målgruppen nyanlända flyktingar.

Kostnad

Aktiviteter ingår i de två läns-övergripande projektledarnas uppdrag.

Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Ledning och styrning – Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd

Långsiktigt mål

Verksamheter inom kommun och landsting som möter barn, ungdomar och vuxna behöver uppmärksamma och känna igen tecken som kan tyda på adhd samt kunna utforma och följa upp tidiga insatser.

Kortsiktigt mål

Landstinget och kommuner i Stockholms län arbetar utifrån Socialstyrelsens kunskapsstöd ”Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd”.

Aktiviteter:

2017

Länsgemensamt

- En GAP-analys genomförs utifrån Socialstyrelsens kunskapsstöd ”Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd. Analysen berör förebyggande, tidiga och specialiserade insatser samt beskriver vilka steg som behöver vidtas för att kommuner och landsting ska nå det långsiktiga målet.
- En detaljerad projektplan tas fram (organisation, ledning, milstolpar, förankring, implementering, uppföljning m.m. beskrivs i planen)
- En länsövergripande handlingsplan med uppföljningsbara indikatorer skrivs.

Indikatorer

Kortsiktigt mål är uppnått om det vid årsskiftet 2017/2018 finns en länsövergripande handlingsplan för hur kommuner och landstinget ska arbeta med kunskapsstödet.

I den länsövergripande handlingsplanen ska det finnas mätbara indikatorer baserade på nationella riktlinjer.

Kostnad

De länsgemensamma projektledarna tar fram handlingsplanen som ett led i sitt uppdrag. 50 000 kronor av den gemensamma potten avsätts för övriga kostnader kring framtagande av handlingsplanen.

Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Ledning och styrning – Gemensamt vårdprogram för personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar psykisk ohälsa.

Långsiktigt mål

Gemensamt vårdprogram för personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar psykisk ohälsa finns mellan kommunerna i länet och Stockholms läns landsting.

Kortsiktigt mål

Kommuner i Stockholms län och Stockholms läns landsting uppmärksammar tidigt personer över 65 år med psykisk ohälsa samt ger stöd utifrån individuella behov.

Aktiviteter

2017

- En inventering av personer över 65 år med psykisk ohälsa genomförs i länet. Insatser/aktiviteter för utsatta grupper i målgruppen såsom exempelvis nyanlända, personer med invandrarbakgrund som bott en längre tid i Sverige, våldsutsatta kvinnor med psykisk ohälsa, psykisk ohälsa i kombination med beroende samt personer med samlarsyndrom som riskerar hemlöshet analyseras och uppmärksammas särskilt i inventeringen.

2018

- Socialstyrelsen vägledningar ”Se tecken och ge rätt stöd”, ”Det är inte alltid som man tror” och ”Att uppmärksamma äldre med psykisk ohälsa” ligger tillsammans med

inventering till grund för framtagande av läns-gemensamt vårdprogram och kompetensutveckling. Indikatorer för uppföljning fastställs i vårdprogrammet.

Indikatorer

Representanter från kommun och landstings verksamheter riktade mot personer över 65 år finns med i de lokala samråden kring psykiatri och beroendefrågor.

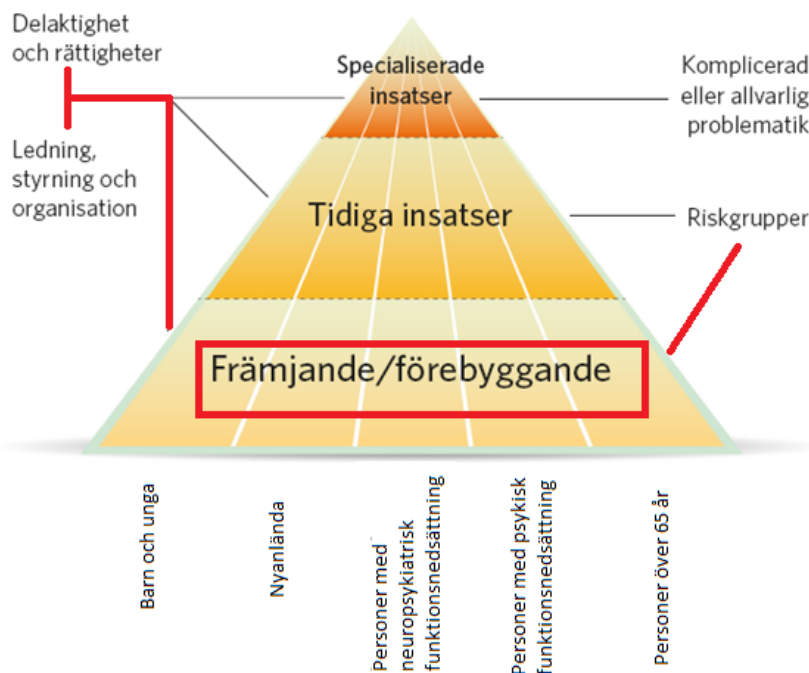
Det finns rutiner för hur lokalt kunskapsutbyte och konsultation kring målgruppen ska gå till.

Kostnad

De läns-gemensamma projektledarna genomför inventeringen som ett led i sitt uppdrag. 50 000 kronor av den gemensamma potten avsätts för övriga kostnader i uppdraget.

Fokusområde 2. Förebyggande och främjande insatser

Främjande av hälsa och förebyggande av ohälsa är av stor betydelse för framtiden och utgör basen i pyramiden nedan. I det förebyggande arbetet är det viktigt att uppmärksamma stigma, motverka fördomar och skapa samhällsstrukturer som motverkar isolering och utanförskap. Förebyggande och främjande insatser berör i stort sett samtliga verksamheter inom landsting och kommun. För att bedriva ett verksamt förebyggande arbete behöver en rad parter, inte bara specialistpsykiatri eller socialtjänsten, involveras. Primärvården, Barnavårdscentraler, Mödravårdscentraler, förskola, skola, elevhälsa, arbetsmarknadsförvaltning, kulturförvaltning, idrottsförvaltning, patient-, brukar-, och anhörigorganisationer m.fl. är alla exempel på verksamheter som behöver involveras för ett effektivt förebyggande arbete kring psykisk ohälsa.

Samtliga målgrupper

Förebyggande och främjande insatser – suicidprevention i länet

Folkhälsomyndigheten har sedan maj 2015 i uppdrag av regeringen att samordna arbetet med suicidprevention på nationell nivå. Syftet är att stärka lokala och regionala aktörer i sitt arbete med att minska antalet självmord. I uppdraget ingår att verka för att det förebyggande arbetet ska bedrivas enligt bästa tillgängliga kunskap genom ett behovsanpassat och ändamålsenligt kunskapsstödande arbete. Stockholms läns landsting har en handlingsplan för minskad suicid. Utifrån den och Folkhälsomyndighetens föreslagna åtgärder ska landstinget i samverkan med kommunerna förankra och fördjupa samarbetet kring minskad suicid mellan de båda huvudmännens olika enheter såsom MVC, BVC, primärvård, förlossningsvård, allmänpsykiatri, beroendevård, geriatrik, socialtjänst, elevhälsan, arbetsmarknadsförvaltning m.fl.

Långsiktigt mål

Att successivt minska antal suicid och suicidförsök i Stockholms län.

Kortsiktiga mål

Öka kunskapen och insikten inom hälso-och sjukvården och kommunerna avseende psykisk ohälsa och dess yttersta konsekvens suicidförsök och suicid.

Öka samverkan med frivilligorganisationer och samordna regionala och lokala insatser utifrån Folkhälsomyndighetens uppdrag.

Aktiviteter

2017

- Utifrån Folkhälsomyndighetens uppdrag, ta fram ett förslag på länsövergripande utvecklingsarbete inom området.
- Se över möjligheterna att stödja frivilligorganisationer som verkar inom området.

2018

- Genomföra aktiviteter utifrån handlingsplanen – ”Nollvision suicid i Stockholms läns landsting” samt utifrån Folkhälsomyndighetens förslag.

Indikatorer

Antal suicid och suicidförsök. Statistiken ska följas utifrån ålder och kön.

Kostnader

Förslag till länsövergripande utvecklingsarbete ingår i de två projektledarnas uppdrag under 2017.

Övriga kostnader samt kostnader för att stödja frivilligorganisationer tar kommunerna i länet samt Stockholms läns landsting själva ställning till vid eventuella lokala satsningar.

Förebyggande och främjande insatser – Länsstyrelsens preventionspaket

För att få ett bättre helhetsgrepp kring det förebyggande arbete i länet erbjuder Länsstyrelsen i Stockholm ett preventionspaket som spänner över flera områden såsom ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak), våld i nära relationer, föräldrastöd och integration.

Långsiktigt mål

Via ökat fokus på förebyggande och främjande insatser minskar förekomsten av psykisk ohälsa i Stockholms län.

Kortsiktigt mål

Ett mer sammanhållet och strukturerat preventionsarbete både lokalt och regionalt i länet genom att 75 procent av kommunerna i länet har deltagit i hela eller delar av Länsstyrelsens preventionspaket.

Aktiviteter

Preventionspaketet består av flera delar:

BAS-paket

- **Chefsstöd:** Stötta kommunala förutsättningar för preventionsarbete genom ökad kunskap och motivation för preventionsarbete hos kommunala beslutsfattare. Seminarier och kommunbesök.
- Sammanställa stöd som **andra aktörer** ger till kommunala verksamheter med syfte att öka jämlikheten i hälsa eller jämställdheten och med insatser/strategier som gynnar nyanlända eller asylsökande barn, ungdomar och familjer.
- **Erfarenhetsspridning** och kunskapsförmedling mellan olika kommuner.
- **Öka samverkan** mellan olika aktörer. Skapa plattformar för utbyte mellan civilsamhälle och kommuner.
- **Kunskapsspridning** om såväl insatser/metoder som förutsättningar
- Erbjudar kanaler till **forskare** inom olika preventionsfält för avstämning/bollplank
- **Intern samverkan.** Öka intern kommunikation och gemensam planering av seminarium/konferenser. Erbjudar varandra kompetensutveckling i sakfrågorna på interna plattformar och möten.
- **Extern samverkan.** Samordning med **andra myndigheter** som arbetar med förebyggande insatser.

PLUS-paket

- Ge en lokalt anpassad **vägledning** för basen i det kommunala preventionsarbetet kring såväl **struktur** (funktioner, styrdokument mm) och **innehåll** (insatser/metoder).
- **Implementeringsstöd** (genom CES) och motivationsarbete.
- **Skapa plattformar** för utbyte mellan olika funktioner/aktörer inom kommunerna.
- Bistå med **kartläggning och mätning** av insatser och förutsättningar i samarbete med forskare/referensgruppen.

Indikatorer

Andel kommuner som deltagit i satsningen. Satsningen följs upp och utvärderas i samverkan med Länsstyrelsen i Stockholm.

Kostnad

Respektive kommun i länet tar själva ställning till hur stor del av preventionspaketet som passar dem i nuläget. Utifrån storlek på satsningen beslutar kommunen hur mycket av tilldelade medel som avsätts för satsningen. För att satsningen ska lyckas krävs samarbete med andra parter så som landstinget och patient-, brukar-, och anhörigföreningar. Stockholms läns landsting beslutar själva hur stor del av tilldelade medel som avsätts för satsningen.

Nyanlända med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Förebyggande och främjande insatser - Utökade hälsoundersökningar för nyanlända

I Socialstyrelsens kunskapsunderlag lyfts att förebyggande hälsoinsatser är av största vikt för så väl den kroppsliga som den psykiska hälsan (Socialstyrelsen 2015).

Långsiktigt mål

Snabbare upptäcka psykisk ohälsa och därmed få tillgång till stöd och behandling.

Kortsiktigt mål

I slutet av 2017 finns en modell för utökade hälsoundersökningar.

Aktiviteter

2017

- Kartlägga vad som finns inom området. Utgå ifrån Socialstyrelsens riktlinjer, SKLs förstudie, Transkulturellt centrum's material, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicins (CES) projekt kring hälsoundersökningar.
- Utifrån kartläggningen ta fram en modell för utökade hälsoundersökningar. I kartläggningen bör det även ingå hur tillgången på tolkar ska säkerställas.

Indikatorer

Andelen nyanlända som har fått del av hälsoundersökningar.

Kostnader

Landstinget ser över kostnader för framtagande av en modell för utökade hälsoundersökningar.

Förebyggande insatser – hälsokommunikatörer för nyanlända

Långsiktigt mål

75 procent av alla kommuner ska vara med i samarbetet med hälsokommunikatörer.

75 procent av alla nyanlända ska få ta del av hälsokommunikationen.

Kortsiktigt mål

All berörd personal i kommun och landsting ska känna till att hälsokommunikatörer finns. Satsningen på hälsokommunikatörer utökas under 2017.

Aktiviter

2017

- Förankra och implementera användningen av hälsokommunikatörer i landsting och kommun.
- Informationsspridning.

Indikatorer

Hur stor andel av de nyanlända har tagit del av hälsokommunikationen. Hur stor andel av insatserna skedde med hjälp av tolk.

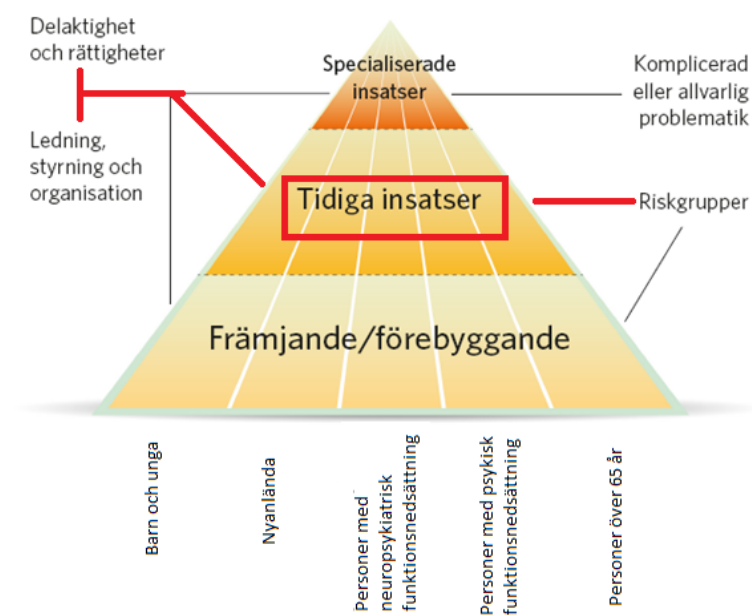
Kostnad

Respektive kommun och Stockholms läns landsting behöver ta ställning till om medel från satsningen ska användas till hälsokommunikatörer eller om man har/kommer få medel från andra satsningar till det.

Fokusområde 3. Tillgängliga och tidiga insatser

Barn, unga, vuxna och äldre med psykisk ohälsa måste kunna räkna med att få tillgång till rätt insatser i rätt tid. Landsting och kommun bör lokalt och i vissa fall gemensamt se över väntetider och i vilken utsträckning utbudet av insatser motsvarar behoven. Fokus bör bland annat ligga på att motverka utanförskap och ojämlika levnadsvillkor. För att ge rätt stöd är det viktigt att kunskapsbaserade insatser erbjuds tidigt i en ohälsoutveckling, detta gäller alla åldrar från mödravård och barnhälsovård till elevhälsa och primärvård.

Patient-, brukar- och anhörigorganisationer berättar att det ofta är svårt att hitta rätt i vårdsystemet. Även personal vittnar om svårigheter att veta vem man ska vända sig till när en person behöver hjälp med att hamna rätt.

Samtliga målgrupper

Tillgängliga och tidiga insatser – information på webben samt digitaliserade invånartjänster
För samtliga målgrupper inom området psykisk hälsa ska samordningen och utvecklingen på e-hälsoområdet/digitalisering öka tillsammans med en förbättrad tillgång till information för medborgarna.

Långsiktigt mål

Vård och omsorg personcentreras, medborgarnas egna förutsättningar att följa och förbättra sin psykiska hälsa/omsorg ökar med utgångspunkt i delaktighet och effektivitet.

Personer med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa i Stockholms län har ökad tillgång till lättillgänglig information och användarvänliga tjänster via webben.

Kortsiktigt mål

Stockholms läns landsting och kommunerna i länet ska delta i det nationella arbetet med tekniska lösningar för att leverera digitaliserade medborgartjänster (stöd och behandlingsplattformen, SOB). Målet är att ge förutsättningar för tekniska lösningar som på ett effektivt och patientsäkert sätt kan leverera dessa tjänster och möjliggöra nationellt samarbete inom området.

Aktiviteter

2017

- Lokalt: Uppdatera och utveckla de hemsidor för barn-och unga som skapats under det föregående PRIO-arbetet.

2018

- Länsgemensamt: Det arbete som redan pågår kring digitaliserade invånartjänster inom vård och omsorg inventeras. Förslag på förbättringar/utveckling diskuteras med patient- brukar- och intresseföreningar.

Indikatorer

Mätning av antalet digitala tjänster.

Antalet träffar på relevanta sidor.

Fokusgrupper bestående av berörda målgrupper (ungdomar, unga vuxna, personer över 65 år m.fl.) som tittar på användarvänligheten.

Delaktighet/tillgänglighet i lokala och övergripande brukarenkäter mäts.

Kostnader

- Inventeringen bekostas med 10 000 kronor av länsgemensamma medel.
- Uppdatering och utveckling av hemsidor bekostas av respektive kommun/landsting.

Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Tillgängliga och tidiga insatser - Skolfrånvaro

Betyg från grundskolan är en viktig skyddsfaktor när det gäller missbruk, suicid, utanförskap och psykisk ohälsa.

Långsiktigt mål

Skolfrånvaron i Stockholms län minskar.

Kortsiktigt mål

- 50 procent av kommunerna i Stockholms län har påbörjat ett samarbete med berörda parter kring minskning av skolfrånvaro.
- Det finns tillgång till effektiva metoder/rutiner för hur man jobbar med att minska skolfrånvaro i länet.

Aktiviteter

- Kompetensutveckling kring effektiva metoder när det gäller att arbeta med skolfrånvaro.
- Fler aktiviteter för att arbeta med skolfrånvaro kommer listas i handlingsplan utifrån SKLs positionspapper Psykisk hälsa barn och unga.

Indikatorer

Skolfrånvaron i Stockholms län följs över tid.

Andel av kommunerna i Stockholms län som har påbörjat ett samarbete med berörda parter kring minskning av skolfrånvaro.

Kostnad

Kostnader för kompetenssatsning samt för framtagande av handlingsplan redovisas i anslutning till de satsningarna.

Respektive kommun samt Stockholms läns landsting tar själva ställning till hur mycket medel man avsätter till lokala satsningar på arbetet med att minska skolfrånvaron.

Nyanlända personer med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Tillgängliga och tidiga insatser – Utbildning/kompetenshöjning och information kring nyanlända

Långsiktigt mål

Nyanlända får ett bra omhändertagande och bemötande av kunnig och kompetent personal i landsting och kommun.

Kortsiktigt mål

Personal inom Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län har kompetens kring transkulturella frågor och hur migration och trauma påverkar hälsan.

Aktiviteter

2017

- Designa eller ta del av redan befintliga, utbildningspaket till berörda personalgrupper inom kommun och landsting, t ex vårdcentraler, barnavårdscentraler, boenden, boendestödjare, skola, elevhälsa, personal inom arbetsmarknadsförvaltning, kulturförvaltning, idrottsförvaltning.
- Sprida de insatser och metoder som i SKLs förstudie⁶ visat sig vara effektiva och som finns tillgängligt på de flesta språken för de berörda inom målgruppen.
- Utbilda utbildare enligt den nationella modell som förespråkas i SKLs förstudie.
- Utveckla modeller för intervjuer och stöd och behandling.

Indikatorer

Andel personal som har deltagit i kompetensutvecklingen.

Antal utbildade utbildare.

⁶ Positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända (31 mars 2016)

Kostnader

Utbildningar bekostas till viss del av den övergripande satsningen på kompetensutveckling samt av andra pågående satsningar riktade mot målgruppen.

Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Tillgängliga och tidiga insatser – stöd till föräldrar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Långsiktigt mål

Föräldrar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning uppmärksammas tidigt och får evidensbaserat stöd utifrån individuella behov.

Kortsiktigt mål

Personal inom förskola, socialtjänstens olika verksamhetsområden så som exempelvis försörjningsstöd och barn och familj, mödravårdscentraler och barnavårdscentraler har kunskap om neuropsykiatrisk problematik och vilka svårigheter det kan innebära.

Aktiviteter

2018-2020

- Säkerställa att utredningsmaterial/intervjumanualer inom kommun och landsting innehåller frågor om neuropsykiatrisk problematik så att behov av stöd snabbare fångas upp.
- Utbilda personal inom MVC, BVC, förskola/skola och berörda verksamheter inom kommunen i neuropsykiatrisk problematik inklusive vilket behov av stöd olika personer inom målgruppen behöver.
- Utbilda personal inom MVC, BVC, förskola/skola och berörda verksamheter inom kommunen i bemötande av personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Indikatorer

Vid revidering av handlingsplanen inför 2018 sätts ett mål för hur många som ska ha genomgått utbildning inom respektive personalkategori/verksamhet. Ett mål sätts också för i vilken utsträckning patient-, brukar-, och anhörigföreningar har varit involverade i satsningen.

Kostnad

De två länsgemensamma projektledarna samordnar arbetet med utredningsmaterialen. Kostnad för utbildningar täcks till viss del av den länsgemensamma potten för kompetenssatsning. Kommuner och landsting kan behöva använda delar av sina lokala medel för att köpa plats på vissa utbildningar.

Personer med psykisk funktionsnedsättning

Tillgängliga och tidiga insatser – personer med psykisk funktionsnedsättning

Regassaprojektet har visat att fysisk aktivitet och internetbaserad kognitiv beteendeterapi – IKBT med arbetsplatsmoduler är bättre än sedvanlig behandling vid lätta till medelsvåra besvär med ångest, depression och stressutlösta symtom både vad gäller upplevd hälsa och självskattad arbetsförmåga. Metoden är ett sätt att motverka och förebygga psykisk funktionsnedsättning samt öka utbudet av och tillgängliggöra evidensbaserad behandling.

Fler metoder inom området än de som utvecklats i Regassa är under utvärdering och utformning och kan bli aktuella för spridning.

Långsiktigt mål.

Ökad psykisk hälsa i länet samt minskad andel personer med långvarig psykisk funktionsnedsättning inom målgrupperna som berörs av Regassaresultaten och liknande satsningar. Minskade sjukskrivningar generellt i länet.

Kortsiktigt mål

Ett flertal vårdcentraler i Stockholms län har tillgång till de testade Regassametoderna.

Aktiviteter

2017

- De två REGASSA- metoderna pilottestas i reguljär verksamhet och förberedelse för eventuellt breddinförande sker. Inventering av andra metoder inom området som kan spridas.

Indikatorer

Självskattad psykisk hälsa och arbetsförmåga för personer som tagit del av satsningen. Förskriven sjukskrivning i länet för målgrupperna med depression och ångest.

Kostnader

Stockholms läns landsting avsätter delar av sina tilldelade stimulansmedel för satsningen.

Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Tillgängliga och tidiga insatser – kunskap om psykisk ohälsa hos personer över 65 år

Långsiktigt mål

Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa upptäcks tidigt och erhåller individuellt stöd utifrån behov.

Kortsiktigt mål

Berörd personal inom kommunerna i länet och inom landstinget har kunskap om tidiga tecken på psykisk ohälsa.

Aktiviteter

- Utifrån analysen (se gemensamt vårdprogram för personer över 65 år under ledning, styrning och organisation) utarbetas ett kompetensutvecklingsprogram.

Indikatorer

Andel av personalen inom hemtjänsten och primärvården som tagit del av Socialstyrelsens utbildningsmaterial samt kurser som t.ex. psyk-e bas senior och/eller MHFA (Första hjälpen till psykisk hälsa).

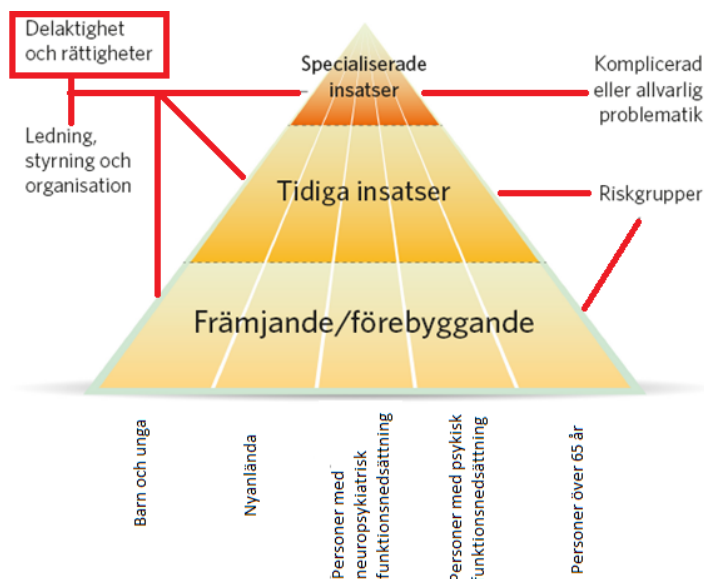
Kostnad

Se kostnader för de två länsövergripande projektledarna samt för framtagande av gemensamt vårdprogram.

Fokusområde 4. Enskildas delaktighet och rättigheter

Vård och omsorg står inför en utmaning att förändra synen på den enskilde individen som en passiv mottagare av vård/stöd till en person som har kunskap om sina rättigheter och är delaktig i utformandet av den vård/stöd som erbjuds.

Delaktighet och rättigheter genomsyrar alla vård-/stödnivåer och omfattar samtliga åldrar och målgrupper. Samordnad individuell plan är ett verktyg som rätt använt kan leda till ökad delaktighet för den enskilde. Även tillgång till anpassade insatser så som personligt ombud, Case manager, Peer Support och integrerade verksamheter behöver utvecklas och vidmakthållas för att underlätta den enskildes delaktighet och rättigheter.

Samtliga målgrupper

Enskildas delaktighet och rättigheter - Anhörigstöd

Långsiktigt mål

Anhöriga (barn, familj, släkt, vänner eller övrigt nätverk ingår här i begreppet anhöriga) har tillgång till kunskapsbaserat effektivt anhörigstöd. Även minderåriga barn till personer med psykisk ohälsa/psykisk ohälsa i kombination med missbruks-/beroendeproblematik eller andra diagnoser och minderåriga syskon till barn med psykisk ohälsa ingår i begreppet anhöriga.

Kortsiktigt mål

Ledning inom landstinget och kommunerna i Stockholms län har god kunskap om effektivt stöd till anhöriga till personer med psykisk ohälsa och planerar för stödet utifrån gemensamma länsövergripande samverkansvinster.

Aktiviteter

2017-2018

- Nationellt kunskapscentrum för anhöriga (Nka) har som ett uppdrag i den tidigare PRIO-satsningen tagit fram kunskapsstöd avseende anhöriga till personer med psykisk ohälsa. Under 2017 inventeras vilka av de rekommenderade insatserna i Kunskapsstöden som finns tillgängliga i Stockholms län och i vilken omfattning.

2018-2020

- Utifrån inventeringen tas en plan fram för hur länet skulle kunna samverka med varandra och med patient-, brukar- och anhörigorganisationer för att, utifrån lokala förutsättningar, få ett optimalt anhörigstöd.

Indikatorer

Länsövergripande förslag till samordning/utbyte kring stöd till anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning är framtaget senast december 2018.

Brukarundersökningar med fokus på anhörigstöd för målgruppen genomförs i samverkan med patient-, brukar- och anhörigorganisationer under 2017 och 2020.

Kostnad

Inventeringen genomförs inom ramen för de två länsgemensamma projektledarnas uppdrag. 50 000 konor avsätts från den länsgemensamma potten för kostnader i samband med inventeringen. 70 000 kronor avsätts från den länsgemensamma potten till brukarrevisioner.

Enskildas delaktighet och rättigheter - Samordnad individuell plan (SIP)

En SIP bör upprättas när: samordning efterfrågas, kompetens behövs från flera verksamheter, ansvarsfördelning behöver tydliggöras, insatser behöver ges samtidigt eller i särskild ordning, en person upplever att hen "bollas runt", den enskilde så önskar.

Långsiktigt mål

Patienter, brukare och anhöriga i Stockholms län har god kännedom om sina rättigheter och möjlighet att påverka utformningen av sina insatser. Personer som har behov av en SIP har kunskap om vad en SIP innebär. Personer som har behov av en SIP ska få en SIP. Personen som har fått en SIP får ett samordnat stöd och bättre hälsa.

Kortsiktigt mål

Patienter, brukare, anhöriga och personal inom kommun och landsting har tillgång till läns-gemensamt stödmaterial inför, under och efter genomförandet av en SIP.

Det finns bättre förutsättningar för informationshantering inom och mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten samt för medborgarna.

Aktiviteter

- Läns-gemensamt SIP-material tas fram/revideras för målgrupperna barn, vuxna och äldre.
- Undersöka möjligheten att skapa gemensam hemsida för SIP där personal från kommun och landsting samt patienter, brukare och anhöriga hittar samlad information om vad som händer inför, under och efter en SIP.
- Minst en kommun i länet deltar tillsammans med landstinget i förstudie kring digitalisering av SIP.
- Kompetenssatsning: som en del av den läns-gemensamma strukturen för kompetensutveckling (se Ledning, styrning och organisation) tas en plan för kompetensutveckling utifrån SIP fram. I utbudet ska det bland annat ingå utbildning i att hålla nätverksmöten/leda SIP-möten, brukarledda utbildningar riktade både mot personal och patienter, brukare och anhöriga kring bemötande och hur man aktivt kan jobba med delaktighet/gemensamt beslutsfattande i samband med SIP.

Indikatorer

Brukarrevision av kvalitet på SIP innan och efter genomförd satsning.

Andel som har en SIP inom målgrupperna barn, vuxna och äldre.

Brukarundersökningar i samband med genomförande av SIP.

Utvärdering av utbildningsinsats.

Kostnad

Utbildningarna och utvärderingarna av dessa ingår som del i den övergripande strukturen för kompetensutveckling. Gemensamt SIP-material tas fram under Regionala samrådet för psykiatri och beroendefrågor samt under Regionala samrådet för barn i behov av särskilt stöd. 200 000 kronor avsätts för eventuellt arbete med gemensam hemsida.

Enskildas delaktighet och rättigheter - HBTQ⁷

Långsiktigt mål

Alla personer, oavsett könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning, ska synliggöras och bli bemötta med respekt och professionalitet inom Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län.

Kortsiktigt mål

Brukarundersökningar via RFSL visar en ökad nöjdhet med bemötande från personal inom kommun och landsting.

Aktiviteter

2017

⁷ HBTQ är ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter.

- I samtliga fördjupade kartläggningar/analyser (äldre, barn och ungdomar, nyanlända, personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) som genomförs 2017 utifrån den länsövergripande handlingsplanen ska könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning lyftas och aktiviteter för att öka delaktighet och ett bra bemötande ska finnas med i respektive åtgärdsplan.

2018

- Inom ramen för regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck kommer Folkhälsomyndigheten att ta fram ett kunskapsunderlag om effektiva metoder och insatser för att främja hbtq-personers förutsättningar att uppnå en god hälsa. Vid revidering av den regionala handlingsplanen kommer rekommenderade insatser från kunskapsunderlaget att beaktas och vid behov skrivas in i handlingsplanen.

Indikatorer

Medlemsundersökningar från RFSL.

Kostnad

Se respektive kartläggning.

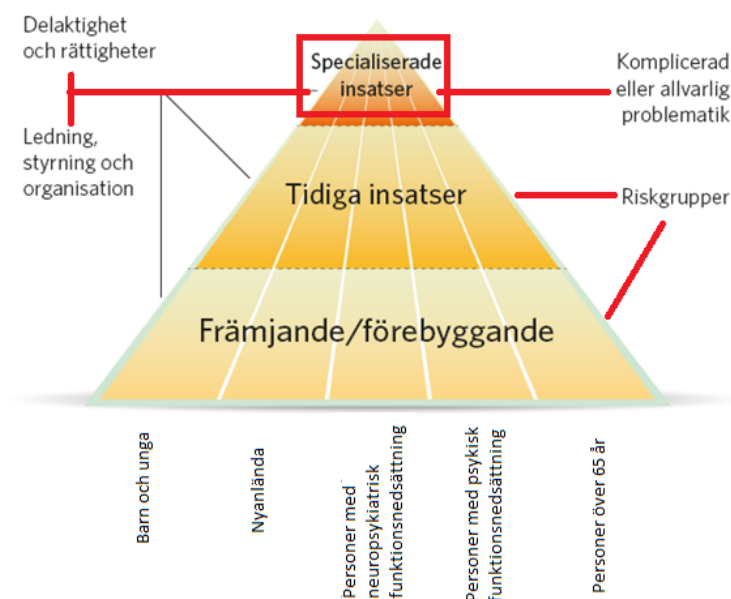
Brukarundersökningar/brukarrevisioner via RFSL 60 000 kronor.

Kostnad för insatser utifrån Folkhälsomyndighetens kunskapsunderlag tas upp i samband med revidering av handlingsplanen kommande år.

Fokusområde 5. Specialiserade insatser - Utsatta grupper/riskgrupper

Olika grupper och olika individer har olika behov och förutsättningar. Det finns ingen lösning eller modell som passar alla, och alla grupper har inte samma mönster för att söka och få det stöd som behövs.

Utsatta grupper/riskgrupper har inte sällan behov av specialiserade insatser men återfinns även på övriga nivåer i pyramiden nedan.

Samtliga målgrupper

Utsatta grupper/riskgrupper – Våld i nära relationer

En lägesanalys som Operation Kvinnofrid i Stockholms län genomfört visade bland annat att det stöd som erbjuds våldsutsatta eller våldsutövare varierar beroende på var i länet man bor och inom vilken myndighet man får stöd. Det kan bero på olika lagstiftning, varierande kompetens och hur arbetet mot våld i nära relationer är organiserat internt och externt inom myndigheterna.

Långsiktigt mål

Målgrupperna våldsutsatta vuxna, barn som upplever våld/bevittnar våld och våldsutövare ska erbjudas insatser med en förbättrad tillgänglighet, likvärdighet och av god kvalitet oavsett var i länet man bor.

Kortsiktigt mål

- Allmänheten har kunskap om våld i nära relationer och var man kan få stöd och hjälp.
- Det pågår ett våldspreventivt arbete i samverkan med idéburen sektor för att motverka våld i nära relationer.
- Det finns kunskap inom organisationerna att identifiera risk för våld i nära relationer samt utreda behov av insatser.

- Vårdsutsatta vuxna och barn som lever med våld i nära relationer får insatser av god kvalitet utifrån sina behov.
- Vårdsutövare får insatser av god kvalitet utifrån sina behov så att våldsutövandet upphör.
- Det finns en tydlig struktur för samverkan inom och mellan berörda myndigheter på individuell och strukturell nivå.

Aktiviteter

2017-2020

- Samtliga kommuner i länet och Stockholms läns landsting deltar i det länsgemensamma arbetet utifrån "Strategi för att motverka våld i nära relationer 2016-2020" under ledning av Länsstyrelsen.
- Beslut tas inom respektive kommun/landstinget om vilka lokala åtgärder som ska prioriteras och genomföras utifrån den länsövergripande strategin. Relevanta styrdokument så som budgetar, verksamhetsplaner, handlingsplaner och program ses över både lokalt och regionalt.

Indikatorer

Indikatorer finns definierade i den länsövergripande strategin för att motverka våld i nära relationer och följs upp lokalt och via den länsövergripande samverkansplattformen.

Kostnad

Respektive kommun och Stockholms läns landsting avgör själva hur stor del av tilldelade medel som behöver avsättas för att jobba lokalt mot de lång- och kortsiktiga målen i "strategi för att motverka våld i nära relationer 2016-2020".

Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Utsatta grupper/riskgrupper – uppsökande arbete barnfamiljer

Ett av regeringens mål under mandatperioden är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. För att uppnå detta behöver alla som drabbas av psykisk ohälsa få tillgång till en jämlik, tillgänglig, god och säker vård och omsorg i enlighet med bästa tillgängliga kunskap. Analyserna av den psykiska hälsan i Stockholms län visar att det finns ojämlikheter i hälsa utifrån var i länet man bor samt om man tillhör någon utsatt grupp/riskgrupp.

Långsiktigt mål

Barnfamiljer i socioekonomiskt utsatta områden vet vart man kan vända sig för råd och stöd samt tar i större utsträckning del av de samhällstjänster som erbjuds för att bibehålla en bra psykisk hälsa.

Kortsiktigt mål

Nya arbetssätt för uppsökande verksamhet av specifika målgrupper utvecklas och testas.

Aktiviter

2017-2020

- Uppsökande verksamhet kring barnfamiljer i socioekonomiskt utsatta områden. BVC erbjuder hembesök i samverkan med socialtjänsten.

Indikatorer

Antalet barn från socioekonomiskt utsatta områden som besöker akutmottagningar minskar.

Kostnad

Respektive kommun och Stockholms läns landsting avgör själva hur stor del av sina tilldelade medel som behöver avsättas för att jobba mer uppsökande mot specifika riskgrupper.

Utsatta grupper/riskgrupper – unga transpersoner⁸

Långsiktigt mål

Unga transpersoner bemöts på ett professionellt och kunnigt sätt av personal inom kommunerna i Stockholms län och Stockholms läns landsting.

Kortsiktigt mål

Ojämlikhet över länet i bemötande och kunskap kring unga transpersoner minskar.

Aktiviteter

2018

Kompetensutveckling kring unga transpersoner samt kring bemötande av unga transpersoner ingår som en del i den länsövergripande planen för kompetensutveckling inom Uppdrag psykisk hälsa.

Kostnad

Kostnaden ingår som en del i den länsövergripande kompetenssatsningen.

Nyanlända personer med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Utsatta grupper/riskgrupper – Nyanlända HBTQ-personer

Långsiktigt mål

Nyanlända HBTQ-personer i Stockholms län har lika god psykisk hälsa som andra grupper.

Kortsiktigt mål

Nyanlända HBTQ-personer i Stockholms län har tillgång till stöd (exempelvis kurator) med särskild kompetens kring deras livssituation.

⁸ Transperson är ett samlingsbegrepp för en mängd olika identiteter: ickebinär, transsexuell, transvestit med flera. Gemensamt för transpersoner är att ens könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det kön man tilldelats vid födseln.

Aktiviteter

2017

- Struktur för att erbjuda stöd till nyanlända HBTQ-personer utreds.
- Från och med hösten 2017 finns tillgång till stöd via exempelvis kuratorer kopplade till ungdomsmottagningar, vårdcentraler, RFSL eller HBT-hälsan.

Indikatorer

Brukarundersökningar via RFSL (Nyanlända HBTQ-personers psykiska hälsa).

Kostnad

Stockholms läns landsting och varje enskild kommun i Stockholms län avgör själva eller i samverkan hur stor del av tilldelade medel som avsätts till satsningen.

Brukarundersökningar via RFSL bekostas av en totalpott på 60 000 kr som ska täcka både den här undersökningen och den som ska genomföras i samband med delaktighet och rättigheter HBTQ.

Utsatta grupper/riskgrupper – uppsökande arbete personer med utländsk bakgrund i socioekonomiskt utsatta områden

Ett av regeringens mål under mandatperioden är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. För att uppnå detta behöver alla som drabbas av psykisk ohälsa få tillgång till en jämlik, tillgänglig, god och säker vård och omsorg i enlighet med bästa tillgängliga kunskap. Analyserna av den psykiska hälsan i Stockholms län visar att det finns ojämlikheter i hälsa utifrån var i länet man bor samt om man tillhör någon utsatt grupp/riskgrupp.

Långsiktigt mål

Personer med utländsk bakgrund i socioekonomiskt utsatta områden tar del av samhällets stödinsatser kring psykisk hälsa i samma utsträckning som andra grupper.

Kortsiktigt mål

Nya arbetssätt för uppsökande verksamhet av specifika målgrupper utvecklas och testas.

Aktiviter

2017-2020

- Uppsökande arbete kring förbättrad psykisk hälsa för personer med utländsk bakgrund i socioekonomiskt utsatta områden förstärks.

Indikatorer

Personer med utländsk bakgrund i socioekonomiskt utsatta områden tar del av samhällets stödinsatser i större utsträckning. Indikatorer sätts i samverkan med SKL.

Kostnad

Respektive kommun och Stockholms läns landsting avgör själva hur stor del av sina tilldelade medel som behöver avsättas för att jobba mer uppsökande mot specifika riskgrupper.

Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Utsatta grupper/riskgrupper – barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Långsiktigt mål

Risken att sekundär psykisk ohälsa utvecklas minskas genom att fler elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning klarar målen i skolan.

Kortsiktigt mål

Elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning får adekvat evidensbaserat stöd i vardagsmiljöer som förskola, skola, fritids och hemmiljö samt från sjukvården.

Aktiviteter:

2017

- Inventera hur kunskapsbaserade metoder för att förebygga psykisk ohälsa bland barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar används inom skola och sjukvård. Ta fram aktivitetsplan och plan för kompetenssatsning utifrån inventeringen.
- Utifrån Socialstyrelsens material "Stöd till barn, ungdomar och vuxna med ADHD" analysera behoven i länet och ta fram en plan för kompetenssatsning.

2018

- Genomföra båda kompetenssatsningarna ovan.

Indikatorer

Andel med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som uppnår målen i skolan.

Andel personal som genomgått kompetenssatsning med godkänt resultat.

Kostnad

Inventeringarna och plan för kompetenssatsning ingår i de länsövergripande projektledarnas uppdrag samt i den länsövergripande kompetenssatsningen.

Utsatta grupper/riskgrupper – stöd till samsjukliga

Långsiktigt mål

Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som har ett missbruk/beroende och/eller avtjänar straff ska få adekvat stöd utifrån individuella behov.

Kortsiktigt mål

Plan för genomförande finns som aktivitet i länsövergripande handlingsplan 2019.

Aktiviteter

2019

- Kortsiktigt mål, aktiviteter, indikatorer och kostnader utreds och skrivs in i den länsövergripande handlingsplanen för 2019.

Personer med psykisk funktionsnedsättning

Utsatta grupper/riskgrupper – specialiserade insatser

Många brukare har ett stort samordningsbehov och samtidigt små förutsättningar att kunna vara delaktig i samordningen av sin vård och omsorg.

Exempel på några grupper av personer med komplex samsjuklighet och stora samordningsbehov är: personer med självskadeproblematik och svår samsjuklighet, personer med psykossjukdom och samtidig beroendeproblematik, svår tvångsproblematik i kombination med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, posttraumatiskt stressyndrom

(PTSD) samt depression med samtidig beroendeproblematik och ADHD med samtidigt alkohol-och substansmissbruk.

Långsiktigt mål

Personer med komplexa vårdbehov, samsjuklighet, har likvärdiga behandlingsresultat och livskvalitet som övriga grupper i Stockholms län.

Kortsiktigt mål

Personer med komplex samsjuklighet (exempel som nämnts ovan) i Stockholms län har tillgång till en jämlik, tillgänglig, samordnad, god och säker vård och omsorg i enlighet med bästa tillgängliga kunskap och delaktighet med utgångspunkt i individens behov.

Aktiviter

2017-2020

- Tillgången till evidens-/kunskapsbaserade metoder (exempelvis Case managers, utökning av personligt ombud, Peer Support⁹, brukarinflytande samordnare, Brukarstyrd inläggning) för att stötta personer med komplex problematik ökar.

Indikatorer

Antal specifika tjänster med uppgift att underlätta samordning för den enskilde brukaren 2020 jämfört med 2015.

Registerstudier, uppföljning över tid för personer med komplex samsjuklighet.

Kostnad

Respektive kommun och Stockholms läns landsting avgör själva hur stor del av sina tilldelade medel som behöver avsättas för att tillförsäkra att personer med komplexa samordningsbehov har möjlighet att vara delaktiga i och kunna påverka sin vård och omsorg.

Specialiserade insatser – somatisk hälsa hos personer med psykisk funktionsnedsättning

Den somatiska hälsan är betydligt sämre bland personer med psykisk funktionsnedsättning än andra jämförbara grupper (se analysdelen). För att förbättra den kroppsliga hälsan för denna målgrupp behövs ett brett angreppssätt där både specialistvård, primärvård, somatik, kommuner och frivilligorganisationer samverkar. Arbetet bör utgå från de nationella riktlinjerna kring sjukdomsförebyggande metoder.

Det finns ett behov av att på olika sätt sprida metoder för upptäckt, uppföljning av somatiska tillstånd, behandling samt fysisk träning. Exempelvis konsultationer av specialistpsykiatri i primärvård och det omvända samt olika former av fysisk träning som kan stöttas både var för sig och gemensamt av huvudmännen samt gärna tillsammans med frivilligorganisationerna.

Långsiktigt mål

Den somatiska sjukligheten minskar och livslängden för målgruppen ökar.

Kortsiktigt mål

⁹ En Peer supporter är en certifierad stödperson med egen erfarenhet av psykisk ohälsa som idag har kunskap och verktyg för att kunna hjälpa andra i deras återhämtning.

Andelen verksamheter som har samarbeten med primärvården kring somatisk hälsa för personer med psykisk funktionsnedsättning ökar. Andelen verksamheter som har samverkan kring den somatiska hälsan med patient-, brukar-, och anhörigorganisationer ökar.

Aktiviteter

2017

- Lokala utvärderingar av de pågående/avslutade pilotprojekt som finns inom området.
- Utveckla och implementera metoder för rökavvänjning/levnadsvanor och utveckla arbetet med ömsesidiga konsultationer med primärvården.

Indikatorer

Andelen av de patienter som finns registrerade i relevanta kvalitetsregister har fått en förbättrad hälsa och ökad tillgång till hälsofrämjande insatser.

En uppföljning över längre tid görs av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin. (CES)

Kostnad

Landstinget och kommunerna i Stockholms län avgör själva hur stor del av sina tilldelade medel de väljer att satsa på olika aktiviteter inom detta område.

Specialiserade insatser – sysselsättning/arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning

Kommunernas inventering av målgruppen personer med psykisk funktionsnedsättning (del i PRIO-satsningen från 2012 till 2015) visade att ca 56 procent av målgruppen saknar någon som helst form av sysselsättning.

Långsiktigt mål

En större andel av målgruppen (jämfört med inventeringarna) har någon form av sysselsättning.

Kortsiktigt mål

Evidensbaserade metoder (så som individual placement and support, IPS) finns tillgängligt i hela länet.

Utökat samarbete och erfarenhetsutbyte inom länet mellan kommuner, landstinget, samordningsförbund, Arbetsförmedlingen och frivilligorganisationer.

Aktiviteter:

- Inventering av vilka kommuner i länet som i nuläget erbjuder IPS till personer med psykisk funktionsnedsättning, psykisk funktionsnedsättning i kombination med beroende. I samband med inventeringen ses också tillgång till IPS-liknande verksamhet som erbjuds av organisationer, privata- och stiftelseverksamheter över samt det arbete som bedrivs av befintliga samordningsförbund i länet.
- I samband med övergripande struktur för utbildning tas ett förslag kring kompetensutveckling i IPS fram.

Indikatorer

Förändringar i andel av målgruppen som har någon form av meningsfull sysselsättning.

Kostnad

Inventeringen samt plan för kompetensutveckling ingår i ramen för de två länsgemensamma projektledarnas uppdrag samt i den länsövergripande kompetenssatsningen.

Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa

Utsatta grupper/riskgrupper – personer över 65 år som identifierar sig som HBTQ

Långsiktigt mål

HBTQ-personer över 65 år får adekvat stöd och bemötande.

Kortsiktigt mål

Berörd personal inom kommun och landsting har kunskap om HBTQ-personer över 65 år.

Aktiviteter

- Särskilda utbildningar kring HBTQ med fokus på personer över 65 år vävs in i det övergripande kompetensutvecklingsprogrammet.

Indikatorer

Andel av personalen inom hemtjänst och primärvården som deltagit i kompetensutvecklingsprogrammet.

Kostnad

Kostnad för utbildningar ingår i den länsövergripande planen för kompetensutveckling. Köp av plats på vissa utbildningar kan behöva bekostas med lokala medel av respektive verksamhet.

Bilaga 1 - Medel för gemensamma satsningar

STOCKHOLMS LÄN	Erhållna stimulansmedel 2016	Varav 4 procent till gemensamma satsningar
Stockholms läns landsting	67 922 902	2 716 916
Botkyrka	1 816 837	72 673
Danderyd	660045	26 402
Ekerö	547141	21 886
Haninge	1 697 265	67 891
Huddinge	2 134 469	85 379
Järfälla	1 468 610	58 744
Lidingö	940090	37 604
Nacka	1 988 287	79 531
Norrtälje	1 188 768	47 551
Nykvarn	204891	8 196
Nynäshamn	557793	22 312
Salem	333346	13 334
Sigtuna	906630	36 265

Sollentuna	1 424 253	56 970
Solna	1 546 245	61 850
Stockholm	18 766 391	750 656
Sundbyberg	930251	37 210
Södertälje	1 892 093	75 684
Tyresö	935496	37 420
Täby	1 382 641	55 306
Upplands Väsby	862374	34 495
Upplands-Bro	522259	20 890
Vallentuna	657911	26 316
Vaxholm	231785	9 271
Värmdö	833406	33 336
Österåker	852657	34 106
Totalt	113 204 836	4 528 193

Bilaga 2 Översikt – aktiviteter i handlingsplanen utifrån målgrupp och år för genomförande

Aktiviteter	År för genomförande			
	2017	2018	2019	2020
Övergripande satsningar för flertalet målgrupper				
Länsövergripande projektledare som ska stötta gemensamma satsningar i länet	x	x	x	x
Länsgemensam struktur för kompetensutveckling				
Utifrån analysen, handlingsplanen och de fördjupade kartläggningarna inom de olika målgrupperna ska en länsgemensam plan för genomförande av kompetensutveckling tas fram. Av planen ska det framgå vilka personalkategorier inom de olika huvudmännens verksamheter som berörs samt vilka utbildningar som kan finnas tillgängliga via webben.	x			
Ta fram förslag till en långsiktig länsgemensam form för kompetensutveckling kring psykisk hälsa, baserad framförallt på e-learning.		x		
Utifrån behov förbereda och genomföra upphandling av utbildningar.		x	x	x
Genomföra/stötta genomförandet av de utbildningsinsatser som ingår i planen.		x	x	x
Tillgänglig information på webben samt digitaliserade invånartjänster				
Kartlägg pågående arbete inom området och se över möjligheter till samordning.		x	x	
Utveckla och uppdatera de hemsidor för barn- och unga som skapades under tidigare PRIO-arbete	x	x		
Suicidprevention				
Utifrån Folkhälsomyndighetens uppdrag, ta fram ett förslag på länsövergripande utvecklingsarbete inom området.	x			
Under 2017 ses möjligheterna över att stödja frivilligorganisationer som verkar inom området.	x			
Genomföra aktiviteter utifrån handlingsplanen – nollvision suicid i Stockholms läns landsting samt utifrån Folkhälsomyndighetens förslag.		x	x	x
Våld i nära relationer				
Besluta om vilka lokala åtgärder som ska prioriteras och genomföras utifrån den länsövergripande strategin mot våld i nära relationer	x	x	x	x
Länsstyrelsens preventionspaket för minskad ojämlikhet i hälsa och ökad jämställdhet				
Lokalt besluta om hur stor del av preventionspaketet som ska genomföras och delta i genomförandet.	x	x	x	x
Anhörigstöd				
Inventera tillgången till anhörigstöd i länet utifrån NKAs kunskapsstöd.	x	x		
Ta fram en plan för hur länet kan samverka kring anhörigstöd och barn som anhöriga.		x	x	x
Samordnad individuell plan - SIP				
Länsgemensamt SIP-material tas fram för barn, vuxna och äldre.	x			
Minst en kommun i länet deltar tillsammans med landstinget i SKLs förstudie kring digitalisering av SIP.	x	x	x	x
Undersöka möjligheten att skapa gemensam hemsida för SIP där personal från kommun och landsting samt brukare och anhöriga hittar samlad information om vad som händer inför, under och efter en SIP.	x	x		
HBTQ (ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter).				
I samtliga fördjupade kartläggningar/analyser som genomförs 2017 utifrån den länsövergripande handlingsplanen ska HBTQ lyftas och aktiviteter för att öka delaktighet och ett bra bemötande ska finnas med i respektive åtgärdsplan.	x			
Vid revidering av handlingsplanen ska de rekommenderade insatser som lyfts i Folkhälsomyndighetens kommande kunskapsunderlag beaktas och vid behov skrivas in i handlingsplanen.		x	x	x

Barn och unga med psykisk ohälsa/som riskerar psykisk ohälsa	2017	2018	2019	2020
Analysera området barn och unga.	x			
Ta fram en handlingsplan för barn och unga utifrån analys och SKLs positionspapper	x			
Minska skolfrånvaron, utifrån barn och unga analysen, se över hur länet jobbar med att minska skolfrånvaron. Bra exempel och spridning av verksamma metoder.	x	x	x	
Utifrån analysen och den särskilda handlingsplanen för barn och unga som tas fram 2017 ska aktiviteter genomföras.		x	x	x
Uppsökande verksamhet kring barnfamiljer i socioekonomiskt utsatta områden. BVC erbjuder hembesök i samverkan med socialtjänsten.	x	x	x	x
Kompetensutveckling kring unga transpersoner (se övergripande kompetensutvecklingsplan)		x		
Nyanlända med psykisk ohälsa/som riskerar psykisk ohälsa				
Respektive kommun och landstinget tar ställning till hur man ska delta i den länsövergripande samverkan kring nyanlända (tillsammans med Länsstyrelsen). Se övergripande aktivitet "Preventionspaketet"	x	x	x	x
En modell för utökade hälsoundersökningar till nyanlända tas fram.	x			
Satsning på hälsokommunikatörer för nyanlända.	x	x		
Utreda behov av länsgemensamt forum kring nyanlända.	x			
Struktur för att erbjuda stöd till nyanlända HBTQ-personer utreds. Stödet kan ges via exempelvis kuratorer kopplade till ungdomsmottagningar, RFSL eller HBT-hälsan.	x	x	x	x
Uppsökande arbete kring förbättrad psykisk hälsa för personer med utländsk bakgrund i socioekonomiskt utsatta områden förstärks. Obs. ej fokus på nyanländ utan personer som bott i Sverige en längre tid.	x	x	x	x
Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning				
En GAP-analys genomförs utifrån Socialstyrelsens kunskapsstöd "Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd. Analysen berör förebyggande, tidiga och specialiserade insatser samt beskriver vilka steg som behöver vidtas för att kommuner och landsting ska nå det långsiktiga målet. En handlingsplan för hur länet ska nå dit tas fram.	x	x		
Tillsammans med skolan, BUP och elevhälsan ta fram en plan för kompetenssatsning utifrån Socialstyrelsens material "Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd"	x	x		
Inventera hur kunskapsbaserade metoder för att förebygga psykisk ohälsa bland barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar används inom skola och sjukvård.	x			
Genomföra kompetenssatsning. Utbilda personal inom MVC, BVC, förskola, skola och socialtjänst i neuropsykiatrisk problematik och i bemötande av personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Undersöka om satsningen kan genomföras i samverkan med exempelvis KIND.		x	x	x
Säkerställa att utredningsmaterial/intervjumanualer inom kommun och landsting innehåller frågor om neuropsykiatrisk problematik så att behov av stöd snabbare fångas upp.		x		
Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som har ett beroende och/eller avtjänar straff ska få adekvat stöd utifrån individuella behov. Utreda vilket stöd. Samverkan med kriminalvården.			x	x
Personer med psykisk funktionsnedsättning				
Fysisk hälsa för personer med psykisk funktionsnedsättning. Under 2017 pilottestas de två REGASSA- metoderna i reguljär verksamhet och förberedelse för breddinförande sker.	x	x	x	x
Fysisk träning Regassa Test av metoderna inom primärvården, SLL.	x			
Tillgången till evidens-/kunskapsbaserade metoder (exempelvis Case managers, utökning av personligt ombud, Peer support, brukarinflytande samordnare) för att stötta personer med komplex problematik ökar.	x	x	x	x
Inventering av vilka kommuner i länet som i nuläget erbjuder IPS till personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk funktionsnedsättning i kombination med beroende. Tillgång/köp av plats.	x			
I samband med övergripande struktur för utbildning tas ett förslag kring kompetensutveckling i IPS fram.		x		
Personer över 65 år med psykisk ohälsa/som riskerar att få psykisk ohälsa				
En inventering av personer över 65 år med psykisk ohälsa genomförs i länet. Insatser/aktiviteter för utsatta grupper i målgruppen äldre såsom exempelvis nyanlända, våldsutsatta kvinnor med psykisk ohälsa samt psykisk ohälsa i kombination med beroende analyseras och uppmärksammas särskilt i	x			

inventeringen.				
Inventeringen ligger till grund för framtagande av länsgemensamt vårdprogram och plan för kompetensutveckling.		x	x	
Särskilda utbildningar kring HBTQ med fokus på personer över 65 år vävs in i det övergripande kompetensutvecklingsprogrammet.		x	x	x